

FÓIA DIECESANĂ.

Organ al Eparchiei gr. or. rom. a Caransebeșului.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

<p>Prețul Abonamentului :</p> <p>Pentru Austro-Ungaria pe an . . . 5 fl. — cr. „ „ „ pe 1/3 an . 2 „ 50 „ „ România și străinătate pe an . 14 franci „ „ „ „ pe 1/2 an 7 „</p>	<p>Prețul inserțiunilor :</p> <p>Pentru publicațiunilor oficioase, concurse, edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până la 150 cuvinte 3 fl., până la 200 cuvinte 4 fl., de aci în sus 5 fl.</p>	<p>Corespondințele sînt a se adresa redacțiunei „FÓIA DIECESANĂ“ ; érá banii de prenumerațiune și inserțiuni la Tipografia diecesană în Caransebeș.</p>
--	--	--

Cuprinsul : Faptă deamnă de imitat. — Ciril, Metodie și adevărul ortodoxiei — Constituirea despărțemintelor reuniunii învățătorilor. — Raport despre adunarea de constituire a despărțemintului Bocșei. — Corespondință. — Varietăți. — Bibliografie. — Posta redacțiunei. — Provocare. — Edict — Concurse.

Faptă deamnă de imitat.

În numărul 43 al acestei foi am pus în vederea onorațiilor nostri cetitori însemnatatea monografiilor bisericesci pentru istoria bisericii noastre. Astfeliu de monografii sînt însă de mare interes pentru întreaga noastră viață publică și privată; și pentru ca onoratul public să se poată mai ușor convinge despre necesitatea lor, vom areta că cum judecă bărbați de valoare asupra folosului monografiilor, din punct de vedere economic, politic, național, literariu s. a. și că în ce mod nobil stărnuese la realizarea acestei idei.

În zilele de 11. 12. și 13 Septemvrie a. e. s'a ținut în Brașov adunarea generală a *Reuniunii învățătorilor români gr. or. din districtul Brașovului*. În ședința IV. a acestei adunări dl profesor gimnazial, *Ioan Popea*, cunoscut și ca scriitoriu pe terenul școlastic, arată că de ce mare folos național ar fi, ca în fiecare comună românească să se facă câte o *monografie* din mai multe puncte de vedere (economic, politic, național, limbistic etc.).

Spre scopul acesta dînsul, din însărcinarea Prea Sîntiei Sele Dnului Episcop diecesan al nostru, dă cetire următoarei propuneri.

1. „Căsătoriile la românii seceleni“, economii de vite, sau așa numiții „mocani“. cum se sêvêrșesc acum și cum s'au sêvêrșit înainte cu cinci-zeci pîn la o sută de ani, împreună cu ceremoniile, obiceiurile vechi etc.

2. Stîna dela munte și târla dela câmp împreună cu toate aparatele pentru facerea brânzei etc. numirea acestora, deosebirea întrê stîna și târlă, venirea dela câmp la munte și plecarea de aici la câmp a românilor săceleni sau mocani, atît în present cât și înainte cu 50 pînă la 100 de ani.

3. Viața soțială a românilor săceleni sau mocani, datinele, obiceiurile sau moravurile, apoi religiositatea și moralitatsa lor, baeatul de când se duce în țeară

(România) la oi, pînă când vine acasă ca june să se însoare.

Pentru fie-care temă din aceste trei se dă un premiu de câte 30 fl. v. a. din partea mea. Lucrările se vor censura prin o comisiune anume instituită din următorii domni: Radu Popea, paroch, Eremia Verzea, paroch, Toma Bârsan, paroch, Ioan Popea, profesor, Andreiu Bârsan, profesor, Ioan Dorca, director, Ioan Gavruș, notariu și doi esmiși ai despărțemintului reuniunii de învățatori cu participarea mea.“

Nicolae Popea m. p.
episcop.

Propunerea aceasta servescé spre plăcută sciință și se primesce în unanimitate de adunare, alegînd și din partea sa doi membri în comisiunea censorătoare, conform dorinței propunătorului: pe dnii Georgiu Proca și D. Dogariu.“

Față de această propunere deamnă de laudă și de imitat, n'avem altă dorință, decât ca ideea preabunului nostru Archipăstoriu să se lățeasca cât mai mult și să se realizeze cât mai curînd în toate comunele noastre.

„Ciril, Metodie și adevărul ortodoxiei.“

Recenziune de presbiterul Trifon Militariu.

Sentința: Istoria e magistrul vieții, e tot așa de aplicabilă și în biserică. Studiul istoriei bisericesci e începutul și baza aproape a tuturor disciplinelor teologice. Sînt departe de a înțelege sub acest studiu usuata memorisare a biografiei Sîntilor Părinți, a legendelor creștine și numele celor mai însemnați eretici. Eu înțeleg studiul contemplativ și scruta-toriu, carele considera evenimentele de zale ale unui lanț făurit de mâna providinței, carele privesc o întîmplare istorică de urmarea și eflusul altei în-

tâmplări precedente. Prin un astfel de studiu se rădică teologul la o înălțime de unde cunoaște cursul întâmplărilor din biserica lui Christos, de unde descinzând între contimpuranii sei, poate deveni corigătorul și regulatorul vieții bisericești din prezente.

La reflecțiile acestea m'au necesitat citirea unui op dogmatic-istoric al archimandritului și celebrului literat sârb ortodox Dr. Nicodim Milaș. Această scriere e intitulată: „Ciril, Metodie și adevărul ortodoxiei,” care scriere au ajuns în mâna mea prin următoarea întâmplare. Am cumpărat dela numitul Domn anii trecuți opul seu canonic anunțat sub numele: „Pravila pravoslavne tŕeve”. La canoanele sinodului al VI ecumenic am constatat între comentare inconsecințe și contraziceri cu canoanele concordante ale sinodului I ecumenic. Aceste constatări apoi le-am comunicat într'o epistoală privată prea cuviosului archimandrit, carele în semn de recunoștință pentru atențiunea cu care i-am citit opul procurat, mi-au donat scrierea sa: „Ciril, Metodie și adevărul ortodoxiei”.

Popoarele ortodoxe, comparate cu cele catolice și protestante, au o literatură bisericească foarte seracă, abea ici coala apare vr'un opșor de însemnătate oarecare. Au nu suntem noi de compătimit, că întâmplarea oarbă se ne pună în mână srierile fraților nostri ortodocși? Cum am ajuns noi la această stare detestabilă? Răspunsul ni-l dă istoria bisericească și acesta e: Lipsa de solidaritate între popoarele ortodoxe.

Fiind starea aceasta de lucruri atât de dăunoasă pentru biserica ortodoxă fie-mi permis a espune mai întâiu pe scurt evenimentele, cari au făcut solidaritatea dintre popoarele ortodoxe și apoi a începe cu recensiunea.

În primii trei secli după Christos vedem biserica creștină decentralizată după națiuni și provincii. Dar biserica progresa și se lăța cu pași giganti, căci esista solidaritatea cea mai perfectă între bisericile particulare. Solidaritatea aceasta au fost productul entuziasmului popoarelor pentru evanghelia lui Christos, product alimentat din isvoarele abundante ale amorului și frațietății creștine. Ne dormiții păstori, intelepții conducători ai bisericei lui Christos luminați de spiritul sânt, cunoscând natura fluctuantă a acelor isvoare de alimentare ale solidarității, au introdus încă în primul pătrar al seculului al IV-lea forma centralistică de guvernare în biserica lui Christos. Chiar faptul conchemării și ținerii primului sinod ecumenic reprezintă centralizarea prin instituirea sinoadelor ecumenice, ca autoritate supremă și ultima instanță pentru întreaga lume creștină. Principiul centralizării s'au aplicat și dezvoltat și în următoarele sinoade ecumenice și provinciale în toate direcțiunile vieții bisericești, cu deosebire prin detărmurirea detălată a cercurilor de activitate ale scaunelor episcopesci, metropolitane și patriarhale.

Decretările acestea ale sântelor sinoade au promovât sciința, viața spirituală și morală.

Sub frunzele florii celei mai plăcute sânt ghiinpi; în umbra cea mai adâncă și lângă isvoarele cele mai răcoritoare, se ascund șerpui, și cine nu-i precaut o pătesce. Și centralismul e salutaru numai introducându-se și practicându-l cu precauțiune; căci centralismul e vecin cu absolutismul. Hotarul dintre acesti doi vecini e atât de îngust, încât pe nesimțite și nevszute te pomenesci că ai trecut din centralism în absolutism.

Tocmai pe timpul introducerii centralismului s'a decapitalizat Roma veche, prin mutarea scaunului împărătesc la Bizanț sau Constantinopole.

Lumea romană de pe atunci aproape identică cu cea creștină, n'au consimțit cu mutarea scaunului împărătesc, și străformarea aceasta au produs mare resens între Romani. Mulți bărbați, tot așa de buni Romani ca și creștini, deplângau pâlirea splendoarei Romei falnice și căutau căi și mijloace de a-i restitui renumele perdut.

Curentul centralistic li s'au părut cel mai corespunzătoru pentru realizarea acestor tendințe de a restaura prestigiul perdut prin decapitalizare. Tendințele aceste fură favorisate încă și de subtilitatea hotarelor esistente între centralism și absolutism, și apusul roman cu încetul și pe nesimțite pusă baza primatului papal.

Înr'aceea s'au grecisat curtea împărătească romană din Constantinopole. Părinții resăriteni, secundați de curtea împărătească, începură a face impuțări apusenilor pentru nesuințele de suprematisare. Părinții apusenii contestau și se justificau cu diferite preteste.

În jumătatea a doaua a seculului al IX-lea se întâmplă lepădarea lui Ignatie din scaunul patriarhal și alegerea lui Fotie în locu-i. De ocaziunea usuatelor notificări se folosește papa Nicolae I., spre a-și revindeca pretinsul drept de suprație cu provocare la canoanele sinodului sardicean și decretalele Pseudoisidoriane. Roma se simte earăși puternică și pontificele roman cutează acum a se gera de locuitorul lui Christos și de capul văzut al bisericei ecumenice. Anul 860 e începutul luptei între creștinii apusenii și resăriteni, lupta crâncenă și fatală în biserica lui Christos.

Lupta eliberează pasiunile încatenate de lanțul rațiunei. Pasiunile deslânțuite smulg frâul guvernării din mâna rațiunei, ear luptătorii își perd cumpetul.

Răsăritul în lupta contra centralismului străformat de apusenii în absolutism, combate centralismul și proclamă decentralizarea absolută. Esagerarea centralismului sugrumă libertatea individuală, ear esagerarea independenței decentralistice sparge solidaritatea particularilor și nimicesce autoritatea. Apusul se cufundă în năroiul absolutismului, ear răsăritul recade în izolarea bisericilor particulare, în autochefalia anarchică.

Absolutismul e totdeauna de preferit anarchiei. Urmarea naturală era deci, ca desastrea luptei

escate în anul 860 să fie fatale pentru resăriteni, căci precând bărbații cei mai luminați apusenți de voie fără voie își subordinau convingerile, dreptul și libertatea ideii pentru carea s'au luptat apusul; tot pre atunci capiș bisericii resăritene trebuiau să facă concesiuni preste concesiunii subordinațiilor sei în defavorul autorității proprii, căci mulți dintră cești din urmă s'au angajat la luptă mai mult din interes personal decât din indemn curat.

Ca să fie mai bine înțeles, voiu aduce un esemplu din viața noastră de toate zilele.

Preotul stând în relațiuni rele cu conparochul. protopopul cu vecinul seu, episcopul cu alt episcop sufragan din aceeași metropolie, metropolitul cu alt metropolit din aceeași țeară, toți acestia sânt constrânși a face concesiuni în contul venitului și autorității sele, numai ca să se poată susține contra adversariului seu. Cariș dintre onorații cetitorî au avut nefericirea de trăi în asemenea relațiuni, știu din esperință, cât de pretensivi devin subordinații lor ca aliați, și cum sântem constrânși a ceda și acolo unde rațiunea ne spune a fi neînduplecaverî.

Est mod luptele nefericite au slăbit biserica lui Christos, cu deosebire însă pre cea din părțile resăritene. Adevărat că ni-am eluptat independența, dar sângerăm și acum, sântem greu vulnerați, și vindicarea e anevoioasă. Solidaritatea au dispărut, bisericile particulare ortodoxe trăesc isolate, disgustul și oboseala — urmăriile naturale ale luptelor seculare ne țin și acum. Réculegerea resăritului e condițiune de esistență pentru biserica ortodoxă.

Posițiunea noastră seamănă mult cu o armată împărțită în corpuri, cari manevrează fără de a comunica unul cu altul, fără plan comun de operațiune, precând inimicul se află concentrat și operează după un unic „ordre de bataille.“ În lipsa de solidaritate întră bisericile particulare zace pericolul cel mai mare pentru întreaga biserică ortodoxă. Mijlocul cel mai eficace pentru restaurarea solidarității e *deocamdată* comunicațiunea mai vie și regulată întră bisericile particulare ortodoxe, cultivarea și sprijinirea reciprocă a literaturii bisericesci-naționale.

Aceasta au fost scopul principal al recensiei mele. Să nu uităm nici când, că actualul papă, Leo al XIII-lea urmăresce planurile papei Nicolau I din anul 860. Dovadă ne este rădicarea Sântilor Ciril și Metodie (pre cari și până acuma i-au venerat biserica ortodoxă), la rangul de Sânti ai bisericii catolice-romane prin enciclica papală *Grande Munus* din 30. Septembrie 1880. Enciclica aceasta, apoi peregrinagiul slavilor catolici la mormântul SS. Ciril și Metodie din Roma și în fine mișcarea proselitistică dintră sêrbiî ortodoxi din Dalmația, au îndemnat și pre ilustrul literat Dr. Milaș la scrierea opului său: „Ciril, Metodie și adevărul ortodoxiei.“

Demustrând în cele espuse necesitatea solidarității în biserica ortodoxă, trec la censurarea opului menționat.

Opul acesta voluminos, apărut la anul 1881 în tipografia lui Vodički din Zara, afară de Prolog, Întroducere și Epilog, e împărțit în 6 Capitle.

Capitul I. tractează despre purcederea dahlului sânt; al II. despre pâncea eucharistică; al III. despre Purgatoriu; al IV. despre concepțiunea immaculată a prea curatei Fecioare; al V. despre primatul papal și al VI. Capitul despre Apostoli slaveni Ciril și Metodie.

Pentru-ca onorații cetitorî să cunoască mai de aproape împrejurările, cari au îndemnat pre ilustrul archimandrit la scrierea acestui op; pentru ca publicul cetitoriu să de judece și din parte-i valoarea scrierii: voiu începe cu prologul și introducerea, voiu traduce locurile cele mai marcante din capitlul prim și ultim, încheind cu *darea de samă asupra întregei scrieri.*

(Va urma).



Reuniunea învățătorilor rom. gr. or. dela școalele profesionale din diecesa Caransebeșului.

Nr. 114 ex 1889.

Cătră On. despărțeminte ale reuniunii învățătorilor.

Având a se constitui despărțemintele reuniunii noastre învățătoresci pe anul adm. 1889/90 și a-și începe de nou activitatea lor, prin aceasta Domniș președinți ai despărțemintelor de până aci, și anume: I. I. Marcu, preș. desp. Bocși; I. Novac, preș. desp. Oraviți; Aureliu Drăgan, preș. desp. Ciacovei; G. Lupșa, preș. desp. Buziaș; Petru Borcan, preș. desp. Vêrșet; I. Orza preș. desp. Bisericii-Albe; I. Ionașiu, preș. desp. Caransebeș; Sebastian Olariu, preș. desp. Făget și Prea On. Domni protopresbiteri Dr. Georgiu Popoviciu din Logoș și Trifon Miclea din Panciova, sânt cu stimă oficioasă poftiți și rugați, ca în conformitate cu statutele reuniunii noastre, să binevoească cu posibilă urgență a constitui despărțemintele reuniunii, la cariș aparțin ei, pentru cari sânt rugați prin act separat fiecarele, spre care scop:

1. Vor binevoi a invita pre toți membriș aparținători despărțemintului, pe calea foilor noastre publice și pe calea cerculară și a-i întruni într'un loc și timp acomodat la o adunare generală a despărțemintelor, spre a se constitui pre a. adm. 1889/90 alegându-și un președinte, un notariu, un cassariu și un bibliotecariu (§. 37 din statute).

2. Spre a corespunde §. 2. și 36, din statute, cariș prescriu pentru adunările despărțemintelor ținerea de disertațiuni pedagogice și didactice, ce privesc desvoltarea și perfecționarea învățământului, fie-care membru ordinaru (învățătoriu) al reuniunii, are deobligamântul-moral, și de aceea poftim și recercăm pre fiecare membru învățătoriu, a elabora cel puțin o lecțiune practică din planul de învățământ, al orî și căruî obiect al scoalei populare, în conformitate cu principiile metodice din instrucțiunile pentru conferințele învățătoresci; ear după censurare prin

o comisiune specială ori prin adunarea generală a despărțământului, să se trunspună comitetului reuniunii și să se publice în „Foaia diecesană“.

3. Mai departe poftim și rugăm pe On. Domni membri a lua parte și a se intruni în adunările prescrise ale despărțământelor, cu care ocaziune vor asista la propunerile practice ale școalei populare în care se vor ținea; ear după demiterea școlărilor acasă, a se face observările necesare asupra propunerii respectivului învățătoriu și asupra ocupării deodată a tuturor claselor cu unul și acelaș obiect de învățământ seau cu obiecte omogene, precum și asupra disciplinei și a tuturor momentelor obveninde în aceea școală, prin ce se vor lămuri în praxă mai multe din principiile pedagogice și se vor constata erori, cari vor servi colegilor învățători spre îndreptare.

4. Și pentru ca obiectele de învățământ să se poată propune paralel mai sigur și pentru ca un obiect se nu fie negles în contul altuia, este foarte de lipsă, ca să avem un plan general al oarelor, în carele obiectele de învățământ să fie distribuite proporționat pe oarele de săptămână, având a se consacra cel mai mult timp pentru ceterie, scriere, limba maternă și calculațiune. Spre acest scop sânt poftite on. despărțăminte a' elabora un plan general al oarelor pentru școalele noastre confesionale cu câte un învățătoriu respective cu doi învățători în conformitate cu planul de învățământ pentru școalele nemagiare edat în urma ordinățiunei înaltului ministeriu de culte din 29 Iuniu 1879 Nr. 17.254 și acel plan a-l transpune comitetului reuniunii spre mai departe afacere.

5. În privința enormelor taxe restante și a competenței curente de 3 fl. pe an. adm. 1889/90 dela membrii ordinari, se reacearcă membrii ordinari a plăti cel puțin o parte din restanții precum și taxa curentă la cassa centrală a reuniunii prin cassarii și președinții despărțământelor, cari pe basa consemnării cassariului central edată de aici sub Nr. 22 ex 1889 vor avea a compune cartea principală pe a. 1889/90 făcând prescrierea pentru acest an și a încassa taxele dela membri conform §. 38 din statute și al 5. din regulamentul casei și al fondului reuniunii și acelea a le transpune la finea fie-cărei luni presiului central spre deportare la cassa centrală, respective organele despărțământelor au a liquida toate pretensiunile reuniunii cu membrii ordinari, ear sumele neîncassavere pe lângă motivare au a se arăta și propune comitetului spre ștergere, deoarece comitetul va avea a presenta adunării generale proxime o propunere detaiată și motivată în privința încassării, respective delaturării restanțelor. Taxele membrilor fundatori și ajutatori se vor încassa prin fiscul reuniunii, conform conclusului adunării generale din acest an, luat în aceasta cauză.

6. Pentru ținerea în evidență a taxelor restante și curente, să se poarte și la presiul despărțământelor un ziuariu regulat și carte principală folosindu-se spre acest scop tipăriturile trimise de aici, dar nefolosite de organele celor mai multe despărțăminte, după cum durere s'a esperiat; de asemenea să se poarte la fiecare despărțământ și protocolul special al membrilor cu eventualele schimbări; ear casurile de moarte precum și trecerea dela un

despărțământ la altul prin mutarea din stațiunile învățătorești, să se arăte comitetului totdeauna la timp.

7. Toate cele amintite în punctele precedente, fiind de mare importanță pentru reuniune, apelăm prin aceasta la bunavoința și zelul tuturor membrilor reuniunii și la împlinirea datorințelor lor ca atari, și recomandăm totdeodată ca on. despărțăminte să aleagă de funcționari după cea mai bună cunoștință și conștiință dintre membrii cei mai zeloși, activi și pătunși de adevăratul scop al reuniunii, ca așa activitatea comitetului să nu fie împedecată ori zădărnicită prin indiferentismul, ce durere s'a constat în unele despărțăminte, spre detrimentul reuniunii.

8. În fine funcționarii de până aci, dacă nu vor fi realeși, vor avea a preda noilor funcționari archiva despărțământului pe lângă inventariu formal și act de predare, carele apoi prin organele despărțământului vor avea a-le subșterne în copie autentică subscrisului comitet.

Despre toate aceste să va purta un protocol în carele se va însemna toți membrii preșenți, precum și oaspeții participători, apoi subscris de comisariul președinte, de notariu și de membrii comisiunei verificatoare, să se subștearnă în copie autentică subscrisului comitet până la finea anului curent.

Bocșa-Montană în 1/13 Noemvre 1889.

Martin Țapu, m. p.
vicepreședintele reuniunii.

Ioan Marcu, m. p.
notariul cond. al reuniunii.

Raport

despre adunarea de constituire a despărțământului Bocșei, ținută în Bocșa-Montană la 16/28 Noemvrie 1889.

Programul acestei adunări a fost publicat în „Foaia diecesană“ din datul 12/24 Noemvrie a. c.

Preșenți au fost dd. M. Țapu, I. Simu, A. Ocean, R. Ancușa, I. Marcu, Av. Miter, Gr. Paliciu, V. Bojincă, dșoara Iuliana Firca, apoi dl membru fundator Ion Budințan s'a prezentat și cu vedită părere de rău s'a scusat, că nu poate participa din cauza unor afaceri urginti; eară ca oaspe am avut norocirea cu dl G. Petrovițiu învățătorul Birdei.

Dl Marcu a ținut prelegerile practice luate în program. Prelegerile au fost deplin mulțămitoare și bine succese. Principiile referitoare la obiectele din program au fost observate riguros, aceste prelegeri au avut unele greșeli neesențiale, anume: 1. propunătoriu la întuirea obiectului sac a adus o straiță, căci nu avea de unde să iee sac, 2. n'a controlat că cum au scris prunci pre tablete — dar aci cauza a fost timpul scurt, căci fiind timpul ploios și drumurile rele, membrii n'au putut sosi la timp — punct 9 oare, și 3. unii școlari nu și-au ținut trupurile în poziția cuvenită la scris. Aceste scădari, pre lângă părțile bune, dispar:

E vorba de școală. Școala și învățătoriu din Bocșa-Montană corespund așteptărilor din toate punctele de vedere și numai tablele intuitive fiind învechite — s'ar putea înlocui cu altele noi. Am firmă speranță că la binevenita ocaziune se vor înlocui cu altele. Să fie!

Am văzut 2 table negre. Lucru rar și de laudă.

Present, au fost 78 școlari (41 de prunci și 37 de fetițe). 6 au venit târziu. Toți curați și bine provăzuți cu cele necesarii. Dl Marcu de 22 ani învățătoriu. Toți am fost satisfăcuți cu cele văzute.

La propunerea dlui Ion Simu s'au reales vechii funcționari: Ion Marcu președinte, Romul Ancușa notariu, Demetriu Pruneș cassariu și Stefan Albu bibliotecariu.

S'a decis ca președintele să îndemne membrii prin circulariu a prelucra lecțiunii practice și, să stăruiească ca membrii să-și plătească taxele de membri, apoi s'a ales 2 comisuni, una: dd. M. Țapu, I. Simu, D. Gruescu, D. Pruneș și D. Novac pentru ca să elaboreze un plan al oarelor pentru o școală cu 2 învățători, având în vedere ocuparea tuturor claselor de odată și având a-l găti până la proxima adunare. Altă comisiune: I. Marcu, A. Ocean, și R. Ancușa pentru a eboră planul numit pentru o școală cu un singur învățătoriu.

Dela adunarea trecută până azi s'au încassat dela Romul Ancușa 7 fl. 50 cr. Demetriu Pruneș 5 fl. și Ilie Craiulescu 3 fl. taxe de membrii ordinari.

Locul viitoareii adunări s'a decis: Recița-Montană și timpul: prima Joi după S. Paști — în școala dlui Ion Simu având D-Sa a ținea prelegeri practice.

A mai avut loc o desbateră serioasă, ca să alegem de loc al adunării sat sau oraș — și că cum e mai folositoriu cauzei școlare, ca și prin întrunirea învățătorilor să se deie impuls poporului la interesare față de școală; și am ajuns la următoriu conclud unanim: să începem cu orașele și școalele din ele, apoi satele mai de frunte și așa mai departe, fiind cu deosebită considerațiune la împrejurările locale — ca să putem ajuta cauzei; însă pretutindenea cu prelegeri practice.

Ramna, în 19 Noemvrie 1889.

Romul Ancușa,
învățătoriu.

Correspondință.

Mult Stimat Die Redactor!

Venim a Vă aduce la cunoștință, că în 20 Noemvrie la la 10¹/₄ oare dim., venind pe neașteptate a intrat la noi în școală dl administrator protopresbiteral *Aureliu Drăgan*, luând parte la prelegerile învățătorului cu elevii până la 11¹/₄ oare. După finirea prelegerilor a ținut elevilor o vorbire plină de învățătură, să cerceteze școala regulat și să iubească pe învățătoriu, care e părintele lor sufletesc. Fără amânare s'au întrunit comitetul și epitropia parochială și alți locuitori. După oarele de prelegere a revăzut documentele pentru încassarea cultului nostru gr. or. rom. Făcând socoteala s'a constatat că în anul curent s'au încassat 222 fl. 03 cr. sau spesat 220 fl. 10 cr. s'au aflat bani gata 1 fl. 93 cr. Convingându-se dl Administrator despre restanțele cele multe ce se află în cult, a mers însuși în persoană la primăria comunală din loc, recercându-o în urmarea hotărârilor mai înalte, ca dânsa se ia în grijă încassarea cultului, la ce notariul și primariul co-

munal au și promis că îndată ce vor primi dela comuna bisericească gr. or. rom. consemnarea restanțelor la cult, vor dispune a-se încassa cât va fi posibil. A îndatorat pe comitetul parochial ca cu cea mai mare râvnă să îngrijească, ca mai mulți prunci să vină la școală și fără amânare să se facă mai 4 scăuni noi.

Deși timpul a fost neplăcut, cu vânt și cu neaună, D-Sa a plecat dela noi la Gaiul-mic. Mulțămim Dlu Administrator pentru părinteasca îngrijire. ce o are cătră credincioșii acestui tract conerezut conducerii sele; exprimăm mulțămim noastră Prea Sântiei Sele prea bunului nostru Episcop diecesan și venerab. Consistoriu pentru denumirea bine nimerită a actualului administrator protopresbiteral.

Denta, în 22 Noemvrie 1889.

Pavel Bențiu,
președ. com. parochial.

Iosif Tuția,
epitrop.

Iovan Stanoe.

Varietăți.

Scornituri tendențioase în „Pesti Napló.” În Nrul 334. al lui „Pesti Napló” se află următoarea notiță: „Primărie ca bandă de lotri”. În Decse, sat românesc (oláh) lângă Caransebeș, s'a întâmplat un caz ne mai auzit. Mai deunăzi a murit învățătoriu Dimitrie Soma din această comună fiind ascurat la o societate din capitală cu sumă de două mii de florini. Veduva având lipsă de bani a mers la preotul satului (falu popájához) și la notariu rugându-și ca să-și mijlocească primirea sumei ascurate. La întrevinerea acestora veduva încurând și-a primit cele două mii de florini. În noaptea după sosirea banilor doi jandarmi umblând în patrolă au înoptat la veduva învățătoresă, carea i-a culcat în odaia de oaspeți. Pela miezul nopții cineva bate la ușă, învățătoresă deschide și patru țereni români, căniți pe față, intră în casă, apucă pe veduva și-și cer banii. Ea le dă doisprezece florini, dară tēlharii cer două mii. Începând tēlharii a o maltrata femeia zise, că suma cea mare este ascunsă în chilia de oaspeți. Tēlharii intrară în această chilie; dară jandarmii desceptându-se de larmă, legară pe tuspătru tēlharii, apoi îi spălară pe față de funingine, și ce se vezi tēlharii erau: unul popa, al doilea notariul, al treilea primariul și al patrulea cassariul comunal. Acuma cinstita primărie este naintea tribunalului din Caransebeș”. — La aceasta observăm, că sat românesc cu numele Decse în giur de Caransebeș nu este, și nu există astfel de sat în toată Ungaria. Există ce e drept în Ardeal (Turda) *Maros-Décse* cu 625 de locuitori magiari și români, și *Magyar Décse* (Solnoc Dobăca) cu 1230 de locuitori magiari. Prin urmare Decse nu există. Vezi *A magyar korona országaink helységátára*, Geografia comitatului Caraș-Severin de B. Szörényi și charta geografică a comitatului Caraș-Severin de Remekhazy Károly. — Dar precum este satul o scornitură, așa este întreaga istorie cu banda de lotri numai o glumă ordinară precum se vede a unui correspondent reutacios și bolnav de creeri.

Avis învățătorilor dela școalele confesionale din diecesa Caransebeșului. În timpul cel mai scurt Consistoriul nostru va da *planul de învățământ pentru școalele noastre confesionale elementare.*

Procesul contra generalului Traian Doda, curmat. Foile ungurești aduc seirea că Maiestatea Sa, în urma unei rugări a dlui general, la propunerea consiliului ministerial, s'a îndurat preagrățios a concede, ca să se curme procesul, delăturându-se acușatiunea redicată în contra generalului Traian Doda la tribunalul reg. din Arad.

D. Dr. Stefan Godean, viconotariu la tribunalul reg. din Biserica-Albă, în 2 l. c. a depus esamenul de judecătoria și censura de avocat.

Mormântul lui Napoleon: Cel mai cercetat loc cu ocazia esposiției din Paris a fost locul unde se afla mormântul lui Napoleon, așezat în Palais des Invalides. Vizitatorii mormântului în luna lui Maiu erau în număr rotund de 4500 pe zi, în Iunie 12,932, în Iuliu 24,150, în August de 25,635, în Septembrie 25,584, în Octombrie 15,869, în Noembrie 19,060. Palatul invalizilor nici odată n'a văzut atâta lume intrând în el, ca în lunile esposiției.

Ziuaristic. „*L'Europe*“ e numele unui jurnal internațional, care apare în fiecare Joi în Paris sub conducerea dlui Georges *Blachon*. Cuprinsul acestui jurnal e pe cât de bogat pe atât și de variat. Jurnalul apără și interesele românilor din Austro-Ungaria și în primul număr s'a ocupat în special cu reuniunea „Emke“ și cu răspunsul Escelenției Sale I. P. S. D. erchiepiscop și metropolit al nostru, dat președintelui numitei reuniuni. Prețul abonamentului pe an e 20 franci. —

Onorariul scrierilor lui Stanley. Se scrie din Londra, că Stanley și-ar fi vândut dreptul de proprietate al scrierilor, ce vor cuprinde expedițiile sale în Africa, librăriei lui Sampson Low, cu 40,000 funți sterlingi, adică cu 400,000 fl. de-ai noștri.

Inventariul telegrafului. În zilele trecute inginerul Thomson a ținut o prelegere publică despre dezvoltarea electricității. Cu ocazia aceasta inginerul a amintit și faptul însemnat, că ideea telegrafierii își are originea dela un bărbat scoțian, care pe la anul 1753 a scris în ziuarul „*Scots Magazin*“ câți-va articoli, subsemnați C. M. în cari desvoaltă ideea fundamentală a telegrafului.

Risul. Un mare observatoriu clasifică în mod următoriu pe oamenii ce rid: Oamenii, cari rid în *A*, sânt deschiși la inimă, loiali, iubesc soțietatea și de comun sânt indivizi cu caracter schimbăcios. Ceî, cari rid în *E*, sânt flegmatici și au o bună dosă de melancolie; în *I* rid oamenii naivi, slugarnici și fricoși; în *O* rid de regulă cei nobili și curagioși, ear în *U* rid mai ales răsbunătorii și misantropii.

Mulțămă publică. Subscrierul din însăreînarea Comitetului parochial cu plăcere aduc la cunoștință publică, cumcă Domnul *Milan Baich*, proprietariu mare în comuna noastră *Satul-Mic*, din incidentul îmbucurătoriu al născerii

unui fiu al seu, a dăruit sântei noastre bisericii o *candelă* frumoasă în preț de 74 fl. Dar această faptă mărinimoasă a D-Sele față de biserica noastră nu este cea dintâiu; sânt acum trei ani, când D-Sa din asemenea plăcut incident, a dăruit bisericii noastre un *felon* cu toate ce aparțin la serviciul liturgic — în preț de 120 fl. Drept aceea în numele Comitetului parochial îi aduc prin aceasta mulțumită publică, implorând asupra mult stimatului dăruitoriu și a mult prețuitei familii binecuvântarea și îndurarea cerească. Satul-Mic în 14/26 Noembrie 1889. *Ioan Hora*, președintele comitetului parochial.

Bibliografie.

Istoria Sântă a testamentului nou compusă pentru școalele secundare, de *Calistrat Coca*, profesor de religiune la școala reală suporioară gr. or. din Cernăți. Ediția fondului religionariu gr. or. al Bucovinei, 1889. — Prețul 85 cr. octav 206 pag.

Cuprinsul: *Introducere.* — *Isioria sântă a Testamentului nou.*

Partea întâia. I. Istoria împlinirii mântuirii noastre, sau istoria vieții Domnului nostru Isus Christos dela intruparea și până la înălțarea Lui la ceriu. — II. Istoria activității publice a Domnului nostru Isus Christos pentru mântuirea neamului omenesc, sau dela arătarea Lui în public și până la începerea patimilor. — III. Patimile și moartea Lui. — IV. Preamărirea Lui.

Partea a doana. Istoria urzirii și lătirii Bisericii lui Christos în timpul ss. Apostoli. I. Lățirea Bisericii în Palestina. — II. Lățirea Bisericii afară de Palestina.

Adaus.

Privire scurtă asupra lătirii și dezvoltării Bisericii după moartea ss. Apostoli.

Acest op este un manual de mult dorit pentru propunerea religiunii în școalele secundare. Studiul religiunii a suferit pan' acuma mult din lipsa metodului și a manualelor corespunzătoare și catichetii noștri vor fi mulțumitori, pentru înlesnirea ce li-o face opul dlui profesor *Coca*, carele pelângă metoda potrivit are o limbă curgătoare, frumoasă, curată de slavenisme, ce le afectează chiar și cei mai buni scriitori ai noștri, și cu toate acestea s'a ferit de esagerari, cu un cuvânt a păstrat mijlocul de aur.

În fine aceasta carte cu datul de 1/13 Iulie a. c. sub Nr. 1158. a obținut aprobarea Prea Sântiei Sele Părintelui Archiepiscop și Metropolit al Bucovinei *Silvestru*, în privința cuprinsului și a espunerii materiilor și este admisă spre întrebuințare ca carte de religiune pentru tinerimea de confesiunea ortodoxă-orientală în școalele secundare.

A eșit de sub tipariu Directoriul sau ordul oficiului divin pe anul 1890, de *Ioan Boroș* paroch gr. cat. și asesor consistorial. Scopul acestui op este a se înlesni observarea practică a prescrișelor rituale ocurente la funcțiunile sacre în decursul anului venitoriu. Prețul unui

esemplariu espedat franco costă 45 cr. 5 exemplare procurate deodată costau franco 2 fl. A se adresa la „Cancellaria Negruțiu” în Gherla, Szamosujvár.

„**Candela**”, foaie bisericească literară, în Cernăuți. Redactor Artemiu Berariu. Nr. 11 dela 1 Noemvrie are următorul cuprins românesc: Fondul religionariu gr. or. al Bucovinei, substratul, formarea, dezvoltarea, administrarea și starea lui de față. — Doctrina romană occidentală despre satisfacțiune. — Predică pentru Duminica a 22 după Rusalii. — Cuvântare la mormântul unei fecioare. Cronică. Abon. pe an 4 fl. pe jum. 2 fl.

Preotul român, ziaru bisericesc, școlastic și literar Anul XV. Apare în Gherla odată pe lună și costă pe an 4 fl. Proprietariu, redactor și editor *Nicolae F. Negruțiu*. Nr. 11 pentru Noemvrie conține: Cercetări în istoria bisericeii românesce dinainte de unire (urmare), de Dr. Alesandru Grama; Studii din dreptul canonic (urmare), de I. Papiu; Predică pe sârbătoarea SS. Arhangeli Michail și Gavril, de I. Boroș; Din istoria despărțirii bisericeii orientale de cea apusană (urmare); Recensiune literară; Varietăți etc.

Meseriașul român, foaie pentru învățatură și petrecere, întocmită pentru meseriași și totii iubitorii de meserii; apare la 1 și 15 zi a fiecărei luni și costă pe 3 luni 30 cr.; pe an 1 fl. 20 cr. Anul IV. Redactor: *Bartolomeiu Baiulescu*. — Nr. 22 dela 15/27 Noemvrie conține: Istoricii și starea prezentă a fotografiei (urmare); Industria lânăriei în Statele unite ale Americii de Nord; Îngrijirea lampeii de petrolu; Comerțul cu os de elefant (fildis); Istoricii fondării Assoțiațiunii pentru sprijinirea învățaceilor și sodalilor meseriași români din Brașov după acte autentice (urmare); Memoriile unui pagiu a lui Napoleon I, prelucrat de Marcel (Foița „Mes. Rom.”) Felurite pentru meseriași; Multe și mărunte; Diverse; Glume; Concurse pentru stipendii și ajutoare din fundațiunea Andronic și din partea Assoțiațiunii transilvane; Bibliografie; Têrgurile.

Posta Redacțiunii.

On. nostri corespondenți precum și oficiile bisericesce sânt prin aceasta poștiți de a franca în mod corespunzătoru epistoalele adreseate noaue, pentrucă altcum trebuie să plătim amendă.

Provocare.

Următorele comune bis. care până acuma n'au solvit abonamentul la „Fóia diecesană” atât pe anii trecuți, cât și pe anul curent sânt poftite a trimite cât mai curând suma restantă însemnată mai jos la administrațiunea acesteii foi și anume:

Pe anii 1886, 1887, 1888 și 1889 à 5 fl. = 20 fl. comuna: Buchini, Brebul, Banloc, Brănești, Biniș, Berzasra, Bogaltin, Cireșa, Clopodia, Chevereșul-mare, Cadar, Cupătore (pttratul Mehadia), Cărbunari, Ciuchiciu, Dezești, Delinești, Drinova, Dragșina, Duleu, Dubosu, Făget, Fărăsești, Forotic, Folea, Fârdia, German, Globurêu, Greovaș, Jidovini, Jupanesci, Macoviște, Margine, Maidan, Mehadia,

Mircovaș, Mâniom, Mutnicul-mare (școla), Naidaș, Ohababistra, Oloșag, Povergina, Retișor, Recița-rom., Sgribești, Sichevița, Șopotul-vechiu, Stamura-rom., Surducul-mare, Tapia, Valeapăii, Valișora, Verciorova, Vlaicoveș, Zolt.

Pe anul 1886 sem. II. 1887, 1888 și 1889 17 fl. 50 cr. comuna: Percosova, Sinersig.

Pe anii 1887, 1888 și 1889 à 5 fl. = 15 fl. comuna: Bujorul, Bozovici, Bolvașnița, Boldur, Bichigi, Biserica-albă, Cliciava, Crivina, (Făget), Curtea, Cornea, Ciuchiciu (școla), Dalci, Dragomiresci, Gârbovet, Harmadia, Iabuca (pprbl Vêrșet), Jersig, Jitini, Ildia, Lăpușnic, Marga, Macedonia, Oravița-rom., Petroasa, Pervova, Pecenișca, Poganești, Putna, Rusova-veche, Ruginos, Sasca-rom., Sadova-nouă, Sêlbăgel, Sintesci, Sêrbova, Socolari, Srediștea-mică, Surducul-mic (școla), Tolvadia, Topleș, Unip, Valea-mare, Văliug, Voislova, Vraniu, Vrăniuș, Zervești, Zorlențul-mare, Zorlențul-mic.

Pe anul 1887 sem. II. 1888 și 1889 12 fl. 50 cr. comuna: Iertof, Omor, Vărădia.

Pe anii 1888 și 1889 à 5 fl. = 10 fl. comuna: Apădia, Brézova, Berliște, Borloveni noi, Barbosu (școla), Boșca-rom. (școla), Crivina (pprbl Lugos), Cebza, Crêcima, Coștei (pprbl Vêrșet), Căpêt, Ţerova, Călnic, Căvăran, Cielova-rom., Cacova, Cornereva, Giulvez, Gertenis, Gaiul-mic, Hodoș, Iaz, Iam, Lăpușnicel, Mêrul, Moravița, Marcovêt, Mercina (oficiul pppsc), Orșova, Oravița-mont., Petroman, Răcășdia, Răchitova, Românesci, Rugi, Sacoșul-ung., Soceni, Șdióra, Teregoava, Temeresci, Têrnova, Tiefaniu-mic, Tincova, Valeadeni, Vasiova, Vermeș, Visag, Vucova.

Pe anul 1888 sem. II. 2 fl. 50 cr. comuna: Petrovoselo.

Pe anul 1889 5 fl. comuna: Bătesci, Boșca-română, Bucosnița, Borlova, Birda, Bazești, Bucovêt, Buziaș, Berini, Bogodinți, Borloveni-vechi, Birna (școla), Cârpa, Ciuta, Cerna, Cubin, Coronini, Cielova-montană, Calina, Coșava, Comoriște, Dalboșet, Doclin, Doman, Domașnea, Ferendia, Furlug, Gavoșdia, Glimboca, Gladna-rom., Grebenaș, Hezeriș, Hittiaș, Honoriș, Iamul-mic, Iablanita, Jebel, Ilova, Jupa, Jurjova, Luncavița, Luncani, Logojel, Logoj (oficiul pppsc), Maciova, Mehadica, Moceris, Ohaba-mutnic, Ofcea, Ogradena, Opatița, Petroșnița, Partoș, Petrilova, Potoc, Poiana, Prisaca, Prigor, Racovița, Ramna, Remetea-Poganici, Rusberg, Rueni-Turnu, Rusova-nouă, Sarazani, Sacoșul-ung. Sculea, Seceni, Seleuș, Sêcaș, Șipet, Slatina (Biserica-albă) Silagi, Scăiuș, Șoșdia, Silha, Susani, St. Ianăș, Tincova, Tomești, Uliuc, Valea-boului, Var, Verendin și Zagujeni.

Pe anul 1889 sem. II. 2 fl. 50 cr. comuna: Boșca-mont., Fizeș și Herendești

Rugăm cu totdeadinsul pe *onorata preoțime și onoratele comitele parochiale* ale comunelor restante se binevoescă a lua în considerațiune, că speșele tipăririi acesteii foi, care are a implini o lacună adenc simțită în viața noastră bisericescă și școlară, sânt considerabile și că acelea trebuie să le solvim odată tipografiei. Decî repetim rugarea pentru deportare restanțelor după puțință cât mai curând.

Administrația foiei diecesane.

Concurs.

Conform ordinăciunei Ven. Consistoriu dtdo 21 Iulie 1889 Nr. 342 S. se escrie concurs pentru îndeplinirea definitivă a postului învățătoresc la școala confesională gr. or. din Gertenis protopresviteratul Vêrșetului, Comitatul Timiș, cu termin de alegere de 30 zile dela prima publicăciune.

Emolumentele sânt:

1. În bani gata 127 fl. 25 cr.
2. Scripturistica 10 fl.
3. Conferințele 15 fl.
4. 11 Hectolitre de grâu și 11 Hectolitre de cucuruz.
5. Dela înmormântări fiind poftit 20 cr.
6. Curățitul și încălzitul școalei 10 fl.
7. 16. metri de lemne pentru învățătoriu.
8. 3 jugere pământ livadă.
9. Locuință în edificiul școalei cu $\frac{3}{4}$ juger gradină de legumi.

Cei-ce doresc a ocupa acest post, au a-și trimite recursele provăzute cu documintele prescise și adresate comitetului parochial din Gertenis, la oficiul protopresvitecal în Mercina-poșta ultimă Varadia, până la terminul sus arătat.

Gertenis, în 14/26 Novembre 1889.

[52] 1—3 În conțelegere cu Comitetul parochial:

Ioan Popovicu,
protopresviter.

Concurs.

Pe baza ordinăciunei consist. din 26 Septembrie 1889 Nr. 649. B. se escrie concurs pentru parochia vacantă gr. or. rom. de cl. III. din Iladia, protopresviteratul Bisericeii-Albe, Comitatul Caraș-Severin, în urma resignărei neputinciosului paroch Adam Popovicu, cu termin de recurgere de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecesană“

Emolumentele sânt:

- a) Jumătate din sesiunea parochială adecă din fiecare parcelă jumătate.
- b) Din stola și birul usuat jumătate; eară de ceialaltă jumătate din toate are a se bucura neputinciosul paroch Adam Popovicu din Iladia până cât va trăi, și apriat până când densus va susține vaza și caracterul bisericeii noastre ortodoxe -- și după repausarea susamintitului paroch, are a se folosi alegându-l paroch fără deosebire.

Doritorii de a ocupa această parochie sânt avisați de a-și subșterne recursele lor bine instruate conform presciselor statutului org. bis. și regulamentului pentru parochii, Comitetului par. gr. din Iladia, la adresa Protopresviterului în Iam.

În fine recurenții sânt poftiți a se presenta în vreoduminecă sau sêrbătoare în s. biserică de a-și arăta desteritatea lor în cântare și oratorie.

Iladia, în Noembrie 1889.

[51] 1—3 Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine *Filip Adam*, protopresviter.

Edict.

Iuliana Urban, soția legiuită a lui Antoniu Hrici din Oravița-Montană, carea părăsindu-și bărbatul seu de 6 ani de zile fără a i-se sci ubicațiunea, conform decisului scaunului protopresviter al Oraviței de dat 11/23 Septembrie 1889 Nr. 230. ear al Venerabilului Consistoriu diecesan de dat 4/16 Noembrie 1889 Nr. 859. B. cu aceasta este aviasată ca în termin de 3 luni, sê se prezenteze înaintea acestui scaun, unde bărbatul au intentat contra ei proces divorțial pentru totala despărțire, căci în cas de neînfațșare, se va decide cauza și în absența ei fără de nici o impedecare.

Din ședința scaunului protopresviter al Oraviței ținută la 11/23 Septembrie 1889.

Alesandru P. Popovicu,
administrator ppresviter al ca președinte.

[50] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățătoriu la școala confesională gr. or. română din *Surdicul-Mic* în protopresbiteratul Făgetului, comitatul Caraș-Severin, se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post sânt:

1. În bani gata 160 fl.
2. Pentru conferințe 10 fl.
3. Pentru scripturistica 10 fl.
4. Pentru participare la reuniunea învățătorescă 6 fl.
5. Pentru servitoriul școalei 6 fl.
6. Pentru sare și lumină 12 fl. 40 cr.
7. Dela fiecare înmormântare 21 cr.
8. 17 hectolitre de cucuruz în boambe în natură.
9. Trei jugere de pământ clasa II.
10. 32 metri de lemne în natură aduse la școală.
11. Locuință liberă în edificiul școalei cu două grădini și alte supraedificate.

Ceice doresc a dobândi acest post își vor trimite recursele provăzute cu documintele prescise și adresate comitetului parochial din *Surdicul-Mic*, la oficiul protopresviter al gr. or. român al Făgetului până la terminul deschis.

Surdicul-mic, în 2 Noembrie 1889.

[49] 3—3

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: *Sebastian Olariu* m. p., protopresviter tractual.